

**BESKYTTELSE AF
RETTIGHEDER VED
GENNEMFØRELSEN AF EU'S
DIREKTIV OM BYGNINGERS
ENERGIMÆSSIGE YDEEVNE**

**EN VEJLEDNING TIL DEN
DANSKE REGERING**

April 2026

OM INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS AND BUSINESS (IHRB)

IHRB er den uafhængige tænketank, der arbejder for at gøre respekten for menneskerettigheder til en integreret del af virksomhedens dagligdag.

IHRB's program for det byggede miljø (Built Environment Programme) har i over seks år haft fokus på retten til en passende og overkommelig bolig, arbejdstagerrettigheder og afkarbonisering af det byggede miljø i Europa. Vores forskning og fortalervirksomhed på området omfatter:

- [Advancing Just Transitions in the Built Environment \(Building for Today and the Future\)](#) – et globalt forskningsprojekt, der undersøger menneskerettigheder i den grønne omstilling.
- [By specifik forskning](#) – undersøgelse af vejen til en retfærdig omstilling i [Copenhagen](#), [Athens](#), [Lisbon](#), and [Prague](#)
- [Making the Case for Green and Affordable Housing in Europe](#) - viser, hvordan kapital kan kanaliseres mod inkluderende og rettighedsbaserede boligløsninger.
- [Future Green Construction Jobs: Skills and Decent Working Conditions](#) - analyserer arbejdsstyrke konsekvenserne af renoverings bølgen.
- [City Toolkit: The Role of Local Government in Advancing a Just Transition in the Built Environment](#) - fremhæver, hvordan byer kan forene sociale og miljømæssige resultater.

IHRB deltager i to multi-stakeholder-initiativer, som arbejder for en retfærdig afkarbonisering af det byggede miljø:

- [The Taskforce on Affordable, Sustainable Housing \(TASH\)](#) - søger at forandre globale ejendomsinvesteringer, så de bringes i overensstemmelse med menneskerettigheder og planetens grænser.
- [The Built Environment Just Transitions Accelerator \(BEJTA\)](#) - sætter arbejdstagerrettigheder og boligrettigheder i centrum for afkarboniseringen i Danmark, Spanien og Storbritannien. BEJTA samler civilsamfundsorganisationer, politiske beslutningstagere og førende virksomheder for at forankre retten til en passende bolig og arbejdstagerrettigheder i afkarbonisering initiativer, fremme praksis, påvirke politik og forme sektorens fortællinger, så ingen lades tilbage i den grønne omstilling.

ANERKENDELSER

Denne vejledning er udarbejdet af IHRB med input fra Lejernes Landsorganisation og Green Finance Institute Denmark.

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
EU's direktiv om bygningers energimæssige ydeevne	4
Formål	4
Risici ved gennemførelse og implementering	4
Hvorfor sociale sikkerhedsforanstaltninger er vigtige for virksomheder og investorer	5
Anbefalinger til national lovgivning	6
1. Beskyt retten til en passende bolig	6
Beskyt alle lejere	7
Finansier sårbare husstande	8
Prioriter renovering af almene boliger	9
Fjern barrierer for fælles renovering og sikr beboernes opbakning	9
Ingen brede undtagelser for lejesektoren	10
Overkommelige energimærker (EPC'er) og renoveringspas	10
Bring den sociale klimafond i overensstemmelse med EPBD-målene	11
Sikr indeklima og termisk komfort	11
Forhindr husstande i at sidde fast med fossilt brændselsopvarmning	11
2. Beskyt arbejdstagerrettigheder i grøn byggeri	12
Rimelige arbejdsvilkår	12
Kompetenceudvikling og uddannelse	12
Beskyt sårbare arbejdere	13
3. Udnyt finansieringsmekanismer	14
Muliggør innovative finansieringsværktøjer	14
Fjern administrative barrierer	15
Støt gennemgribende renoveringer	15
4. Inclusion and Governance	16
Inkluderende governance og civilsamfund deltagelse	16
Etabler inkluderende one-stop shops	16
Sikrer retfærdighed i sanktioner	17
Beskyt mod skadevirkninger af finansialisering	17
5. Overvågning, håndhævelse og adgang	18
Mål og rapporter om social effekt og energifattigdom	18
Etabler håndhævelses- og klagemekanismer	18
Målrettet kommunikation og opsøgende indsats	19
Konklusion	19

INDLEDNING

EU'S DIREKTIV OM BYGNINGERS ENERGIMÆSSIGE YDEEVNE

EU's direktiv om bygningers energimæssige ydeevne (EPBD) er EU's vigtigste lovgivningsmæssige instrument til at reducere emissioner fra det byggede miljø. Direktivet blev oprindeligt vedtaget i 2002 og omarbejdet i 2024. Det styrker klimaambitionerne betydeligt gennem bindende minimumskrav til energimæssig ydeevne, forbedret renoveringsplanlægning og foranstaltninger til at bekæmpe energifattigdom. Inden udgangen af 2026 skal Danmark gennemføre direktivet i national lovgivning. Denne gennemførelsesfase er afgørende for, om afkarboniseringen af bygninger ikke blot leverer emissionsreduktioner, men også retfærdige, overkommelige og socialt inkluderende resultater.

Formål

Gennemførelsen af EPBD i national lovgivning udgør en afgørende mulighed for at reducere emissioner fra det byggede miljø og dermed imødegå den eksistentielle trussel fra klimakrisen.

Som foregangsland i den grønne omstilling skal Danmark sikre, at klima ambitionerne på bygningsområdet resulterer i en retfærdig fordeling af fordele og omkostninger, hvor ingen lades tilbage. Dette dokument beskriver væsentlige sikkerhedsforanstaltninger for gennemførelsen af EPBD i dansk lovgivning og sikrer en fremtid, hvor menneskeretten til en passende bolig respekteres, bæredygtige hjem er overkommelige for alle, arbejdstagere beskyttes, og lokalsamfund trives. Dokumentet kan bruges af politiske beslutningstagere såvel som af lokalsamfund, fagforeninger, civilsamfundsorganisationer og virksomheder, der arbejder med gennemførelse processen.

Risici ved gennemførelse og implementering

Da bygningssektoren står for 33 % af EU's energirelaterede drivhusgasudledninger (EEA 2025), er der et presserende behov for ambitiøs klimaindsats. Gennemførelsen af EPBD i national lovgivning udgør en afgørende mulighed.

Flere organisationer har offentliggjort omfattende vejledning om, hvordan EU's medlemsstater bedst kan gennemføre de miljømæssige og tekniske aspekter af EPBD i national lovgivning. Disse ressourcer er uvurderlige for at fastholde klimaambitionen. Der findes imidlertid ingen tilsvarende vejledning med særligt fokus på de sociale elementer og de elementer, der vedrører en retfærdig omstilling i den nationale gennemførelse af EPBD. Dette efterlader sårbare husstande, arbejdstagere og virksomheder i Danmark udsatte over for de potentielle negative konsekvenser af klimapolitikker.

For at sikre offentlig opbakning til gennemførelsen og retfærdige resultater vil det være afgørende at indarbejde sociale sikkerhedsforanstaltninger i processen. Uden robuste beskyttelsesforanstaltninger kan afkarboniseringen af den danske bygningsmasse utilsigtet uddybe eksisterende muligheder frem for at afhjælpe dem. Som dokumenteret i IHRB's forskning kan et snævert fokus på emissionsreduktioner uden tilstrækkelig opmærksomhed på sociale konsekvenser i sidste ende føre til dårligt udformede energieffektivitet politikker, der kan resultere i "renovictions" (udsættelser og fordrivelser forbundet med renovering) og grøn gentrificering samt øget ulighed og undergravning af arbejdstagerrettigheder. Det vil i sidste ende resultere i "greenlash" (modreaktion mod grønne initiativer), forsinkelser i implementeringen, økonomiske tab og forspildte mål.

Denne vejledning har til formål at afbøde disse risici. Med afsæt i IHRB's forskning om bolig, arbejdstagerrettigheder og retfærdige omstillinger i det byggede miljø samt den samlede ekspertise hos vores stakeholders giver dette dokument konkrete, evidensbaserede anbefalinger til at sikre, at gennemførelsen i national lovgivning leverer på både klimaambition og social retfærdighed.

Hvorfor sociale sikkerhedsforanstaltninger er vigtige for virksomheder og investorer

Det er afgørende at forankre sociale sikkerhedsforanstaltninger i lovgivningen for at skabe et stabilt, attraktivt og bæredygtigt marked for grønne investeringer i det byggede miljø.

Risikoreduktion:

- Proaktiv håndtering af sociale konsekvenser reducerer omdømmemæssig skade, retlige udfordringer, driftsforstyrrelser, "greenlash" (f.eks. lejer protester, projekt forsinkelser) og potentielt tabt indtægt som følge af lejer udskiftning eller manglende betalingsevne.
- Regulering kan bidrage til at skabe lige konkurrencevilkår og forberede sektoren på fremtidige lovændringer, herunder dem, der er forbundet med Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) og Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD).
- Regulering kan skabe langsigtet sikkerhed. Klare principper som husleje neutralitet – hvor huslejestigninger efter renovering kobles til energibesparelser – giver f.eks. virksomheder mulighed for at budgettere med forventede omkostninger til energirenoveringer og forventede indtægter fra tilladte huslejestigninger, hvilket forbedrer pålideligheden af finansielle prognoser. Med disse på plads kan der argumenteres bedre for lån, tilskud eller andre finansielle instrumenter.

Investeringsattraktion:

- Viser engagement i social lighed og gør projekter mere attraktive for ESG-fokuserede investorer.
- Åbner adgang til bæredygtige finansielle instrumenter (f.eks. grønne obligationer, investeringer med social impact).
- Passer til den voksende efterspørgsel efter ansvarlige og impact-orienterede investeringer.

Driftseffektivitet:

- Klare sociale standarder skaber et mere forudsigeligt regulerings miljø.
- Reducerer gnidninger i projekt implementeringen.
- Rimelige arbejdsvilkår bidrager til en kvalificeret og stabil arbejdsstyrke, hvilket øger produktiviteten og reducerer udskiftning.

Social licens til at drive virksomhed:

- Virksomheder, der prioriterer menneskerettigheder og lokalsamfundets trivsel, sikrer sig tillid og accept.
- Fremmer langsigtet forretningsmæssig levedygtighed i den grønne omstilling.

Sociale fordele ved at integrere disse sociale sikkerhedsforanstaltninger:

- Forhindrer udsættelser og økonomisk hjemløshed drevet af renoveringsrelaterede omkostningsstigninger og beskytter bolig stabiliteten for sårbare husstande.
- Forbedret folkesundhed og reducerede sundhedsudgifter som følge af bedre indeklima og termisk komfort.
- Reduceret energifattigdom frigiver disponibel indkomst til væsentlige behov og stimulerer lokale økonomier.
- En mere stabil, produktiv og socialt ansvarlig byggesektor, der styrker Danmarks omdømme som grøn foregangs nation.
- Opretholder menneskeretten til en passende bolig og underbygger Danmarks internationale forpligtelser.
- Sikrer, at den grønne omstilling grundlæggende er retfærdig for alle borgere.
- Bekræfter Danmarks engagement i en robust velfærdsstat.
- Fremskynder en reelt retfærdig omstilling, hvor ingen lades tilbage.
- Styrker social sammenhængskraft og understøtter FN's verdens mål for bæredygtig udvikling.

ANBEFALINGER TIL NATIONAL LOVGIVNING

1. BESKYT RETTEN TIL EN PASSENDE BOLIG

Retten til en passende bolig er forankret i artikel 11 i den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (ICESCR). Danmark har tiltrådt ICESCR og har derfor retlige forpligtelser til at beskytte denne ret i dens syv komponenter: juridisk sikkerhed for besiddelse (herunder beskyttelse mod tvangsudsættelser), adgang til basale ydelser, overkommelighed (herunder beskyttelse mod urimelige huslejeniveauer), beboelighed, tilgængelighed, beliggenhed og kulturel tilstrækkelighed (Housing Rights Watch 2024).

I forbindelse med gennemførelsen af EPBD i national lovgivning omfatter dette at prioritere offentlig finansiering til sårbare og energifattige husstande, at lægge loft over huslejestigninger efter renovering, at prioritere renoveringer uden fraflytning og at sørge for genhusning, når fordrivelse ikke kan undgås.

Beskyt alle lejere

(EPBD artikel 17§19: Sikkerhedsforanstaltninger for lejere)

Formål: Indfør robuste retlige rammer, der "adresserer udsættelse af sårbare husstande forårsaget af uforholdsmæssige huslejestigninger efter energirenovering af deres beboelsesbygning eller boligenhed" (artikel 17, stk. 17), samtidig med at problemet med delte incitamenter ("split incentive") håndteres, hvor udlejere mangler motivation til at investere i renoveringer, fordi lejerne betaler energiregningerne (Europa-Kommissionen 2025, s. 8, 23).

Anbefalinger: Som det fremgår af Europa-Kommissionens vejledning, giver gennemførelsen af EPBD mulighed for at definere "en uforholdsmæssig huslejestigning" og styrke lejerbeskyttelsen (Europa-Kommissionen 2025, s. 23). Dette er afgørende for at forebygge fordrivelse (også kendt som "renovictions"), som er særligt udbredt i den private udlejningssektor. IHRB's København-studie viste, at energirenoveringer ofte fører til fordrivelse, når de ikke reguleres tilstrækkeligt (IHRB 2023).

Medlemsstaterne kan f.eks. beslutte at indføre lofter over husleje eller over huslejestigninger, så længe dette ikke strider mod national politik og formueret. Lofter over huslejestigninger bør bygge på princippet om husleje neutralitet: eventuelle huslejestigninger efter renovering skal modsvares af lige så store eller større energibesparelser (IUT 2025). Dette bidrager til at håndtere problemet med delte incitamenter ved at tillade huslejestigninger, men disse må højst svare til de dokumenterbare nettobesparelser på lejerens energiregning, som skønnes af en uafhængig tredjepart.

Danmarks nuværende retlige ramme afspejler allerede delvist princippet om husleje neutralitet: Lejelovens § 129 lægger loft over huslejestigninger for energibesparende arbejder svarende til lejerens besparelse på energiudgifterne. § 129 kræver imidlertid ikke lejerens samtykke, og bredere forbedringsarbejder efter § 128 tillader huslejestigninger baseret på den tilførte ejendomsværdi – som kan overstige energibesparelserne markant. Hertil kommer, at smuthullet om "gennemgribende modernisering" (tidligere § 5, stk. 2) giver udlejere mulighed for at omgå omkostningsbaserede huslejelofter og hæve huslejen til markedsleje efter omfattende renoveringer. EPBD-gennemførelsen skal lukke disse huller ved at udvide princippet om husleje neutralitet til alle renovering relaterede huslejestigninger – ikke kun dem, der klassificeres som energiforbedringer under § 129 – og sikre, at "den grønne præmie" ikke bliver en opsigelse.

Der findes alternative modeller på tværs af medlemsstaterne: Tysklands loft over den procentdel af gennemførelses omkostninger, der kan overvælttes på lederen (højst 8 % om året og 3 €/m² om måneden i seks år), den vallonske regions huslejeregulering koblet til inflation og energimæssig ydeevne, Hollands "warm rent"-model (hvor udlejere garanterer indendørs temperatur frem for energilevering) og Louer Mieux-programmet i Frankrig med tilskud og loft over huslejestigninger (Europa-Kommissionen 2025, s. 24; ING 2023; Île de France 2022).

Huslejestigninger kan også begrænses gennem grønne lejekontrakter, der udnytter aftalerne til at fordele omkostninger og fordele ved energi effektivitetsforbedringer mellem udlejere og lejere (Castellazzi m.fl., 2017, s. 8). Selvom sådanne mekanismer er blevet implementeret med succes internationalt, især i USA og Australien, er de fortsat underudnyttede i Europa på trods af deres potentiale. Under sådanne ordninger kan udlejere dække renoveringsomkostninger gennem huslejestigninger, men disse stigninger bør være begrænset til lejerens besparelser på energiudgifter. Den offentlige udlejningssektor bør gå foran med et godt eksempel ved at indføre bestemmelser om grønne lejekontrakter (Castellazzi m.fl., 2017, s. 8). Danmark bør også undersøge pay-as-you-save-ordninger, hvor renoveringsomkostninger indhentes gennem energibesparelser frem for gennem huslejestigninger på forhånd (BPIE 2025, s. 95), og derved opretholde samlet husleje neutralitet for lejerne.

Danmark bør desuden undersøge Managed Energy Efficiency Transaction Structures (MEETS), som adskiller energibesparelserne fra ejendoms ejerskabet og gør det muligt for tredjeparter at investere i renovering, hvor besparelserne deles mellem investorer, udlejere og lejere.

Kombineret med ejendoms bundet finansiering (hvor lånet følger bygningen frem for personen) kan disse tilgange overvinde problemet med delte incitamenter og samtidig bevare omkostnings neutralitet for lejerne.

Sammen med lofter over huslejestigninger bør national lovgivning indeholde sociale sikkerhedsforanstaltninger for lejere – særligt i den private udlejningssektor – der forhindrer gentrificering, fordrivelse og uretfærdige udsættelser. Disse omfatter en obligatorisk mægling procedure mellem udlejer og lejer, der gennem bindende forpligtelser sikrer, at lejere ikke permanent fordrives.

EPBD-gennemførelsen bør også tage højde for potentiel fordrivelse af lejere under arbejderne. Renovering uden fraflytning bør være udgangspunktet, hvor det er muligt og forsvarligt. Når midlertidig fordrivelse ikke kan undgås, skal ejere samarbejde med lejere om at sikre sammenlignelig alternativ bolig uden merudgift, og fordrevne lejere skal have ret til at vende tilbage til et huslejeniveau i overensstemmelse med princippet om omkostnings neutralitet. Mens Danmark f.eks. allerede pålægger genhusning i forbindelse med almene boliger og kommunale byfornyelsesprojekter, skal EPBD-gennemførelsen udstrække denne beskyttelse til den private udlejningssektor og forpligte private udlejer til aktivt at sikre sammenlignelig bolig til lejerne under omfattende renoveringer.

Danmark bør også undersøge, om de boligstøtte mekanismer, der blev etableret under Københavns byfornyelsesproces, kan tjene som model for permanent lejerbeskyttelse i forbindelse med energirenoveringer. Under byfornyelsesprogrammet blev der oprettet en særlig boligstøtteordning for lejere, hvis betalingsevne var så begrænset, at de ville blive udsat uden yderligere hjælp. Denne målrettede, behovsbestemte tilgang kunne tilpasses til en permanent mekanisme for lejere i almene og private udlejningsboliger, der berøres af EPBD-pålagte renoveringer, for at sikre, at ingen husstand fordrives alene på grund af manglende evne til at absorbere renovering relaterede omkostninger.

Finansier sårbare husstande

(EPBD artikel 9§4, 17§3, 17§13: Særlig støtte til sårbare husstande; Bekæmpelse af energifattigdom)

Formål: Finansieringen skal primært målrettes husstande, der både er sårbare og oplever energifattigdom. Etablerer og finansier i tilstrækkelig grad nationale ordninger for let tilgængelige tilskud og støtteordninger, integreret i eksisterende sociale støttesystemer, til dækning af energieffektivisering omkostninger for lavindkomst husstande og lejere. For at sikre den største værdi for de offentlige midler bør tilskud i første omgang gives til sårbare husstande, særligt dem, der bor i de dårligst præsterende bygninger.

Anbefalinger: Offentlig støtte skal udtrykkeligt prioritere sårbare husstande, især dem i de dårligst præsterende bygninger, med finansieringsstrukturer, der afspejler indkomst og EPC-status (BPIE 2025, s. 205). Danmark skal anvende princippet om "større effekt, større støtte" (BPIE 2025, s. 201) og princippet om, at en ren tilskuds baseret tilgang bør forbeholdes de dårligst stillede husstande og tilfælde, hvor adgangen til privat finansiering er begrænset (Efficient Buildings Europe 2025, s. 83). Der bør etableres garantifonde for husstande, der ikke kan opnå banklån, og støtten bør kun rettes mod gennemgribende renoveringer, der reelt forbedrer levevilkårene. Kommissionen anbefaler, at der ved fastsættelse af støtteberettigelse tages hensyn til indkomstlofter, husstandssammensætning og ejendomstype.

Prioriter renovering af almene boliger

(EPBD artikel 9: MEPS, artikel 2, bilag II)

Formål: Prioriter energieffektiv, gennemgribende renovering af den eksisterende almene, offentlige og overkommelige boligmasse i Danmarks nationale bygnings renoveringsplan (NBRP), underbygget af princippet om husleje neutralitet.

Anbefalinger: Byg videre på Danmarks stærke "beboerdemokrati"-model for at sikre retfærdig adgang til energibesparelser og boliger af høj kvalitet. Princippet om husleje neutralitet skal gælde for almene og overkommelige boliger. Hvis dette ikke kan garanteres, bør renoveringer ikke gennemføres. Dette blev detaljeret i de foreslåede ændringer til energieffektivitetsdirektivet: "Medlemsstaterne kan fritage almene boliger fra forpligtelsen til at renovere 3 % af det samlede etageareal, hvis renoveringerne ikke er omkostningsneutrale eller ville medføre huslejestigninger for beboere i almene boliger, som ikke på nogen måde kan begrænses til et beløb svarende til de økonomiske besparelser på energiregningen" (IUT 2022; Europa-Parlamentet 2022).

Fjern barrierer for fælles renovering og sikr beboernes opbakning

(EPBD artikel 2, bilag II, artikel 17§19 & artikel 17§8: Regulatoriske barrierer og sikkerhedsforanstaltninger for lejere)

Formål: For at muliggøre nødvendige renoveringer i ejerlejlighedskomplekser med flere ejere bør krav om enstemmighed erstattes med mere demokratiske, evidensbaserede og partcipatoriske processer.

Anbefalinger: De nuværende regler, der kræver enstemmighed (eller næsten-enstemmighed), gør det muligt for enkelte at nedlægge veto mod renoveringer, som er til gavn for fællesskabet. Gennemførelsen af EPBD bør forenkle godkendelsesprocedurerne og indføre bestemmelser om flertalsafstemning (f.eks. 51 %) for energirenoveringer, samtidig med at der sikres retlige værn for afvigende ejere. Medlemsstaterne bør følge vellykkede eksempler. Estland kræver kun 51 % tilslutning til renoveringsbeslutninger, Spanien erstattede enstemmighed med flertalsafstemning gennem lov 8/2013, og i Tyskland tillader WEG-reformen afgørelser med simpelt flertal med omkostningsfordeling mekanismer, der afspejler stemmedeltagelsen.

Lettere afstemninger skal følges op af bedre inddragelse og informationsadgang for at sikre legitimitet. Danmark har allerede et solidt fundament i sin "beboerdemokrati"-model (anerkendt af IHRB som en central styrke) og i Lejeloven. I almene boliger baseres huslejestigninger på gensidig enighed og dokumenterede omkostninger.

I den private udlejningssektor kræver den nuværende retlige ramme dog ikke gensidig enighed om forbedringer: efter Lejelovens § 126 har udlejere ret til at gennemføre forbedringer – herunder energirenoveringer – uden lejerens samtykke, forudsat at ændringerne ikke væsentligt og varigt ændrer boligens identitet. Efter Lejelovens § 129 kan udlejere kræve en husleje-forhøjelse for energibesparende arbejder med et loft svarende til lejerens besparelse på energifgifterne. Selvom dette loft begrænser den økonomiske virkning, betyder det manglende krav om samtykke, at lejere i den private sektor ikke har indflydelse på, om renoveringer gennemføres, eller hvordan de udføres. Danmark bør benytte EPBD-gennemførelsen til at udvide princippet om gensidig enighed til den private udlejningssektor ved at kræve lejerens samtykke til renovering relaterede huslejestigninger, medmindre stigningen fuldt ud opvejes af dokumenterede energibesparelser verificeret af en uafhængig tredjepart.

Danmark bør bygge videre på dette og sikre, at lejere får adgang til renoveringsplaner og deres økonomiske konsekvenser samt til uafhængig og overkommelig teknisk rådgivning til at vurdere disse, inden en afstemning finder sted (Efficient Buildings Europe 2025, s. 22-23). Strømnet afstemning bør ikke tilsidesætte kravet om reel lejer dialog, fælles design og fælles beslutningstagning.

Ingen brede undtagelser for lejesektoren

(EPBD artikel 9§2: Ingen uforholdsmæssig undtagelse for boligudlejningsejendomme)

Formål: Lejere fortjener lige fordele af renoverings bølgen. Forbud mod brede undtagelser for lejesektoren fra renoverings kravene skal fremgå udtrykkeligt.

Anbefalinger: Sørg for, at udlejningsbygninger fuldt ud er underlagt renoveringskravene, så lejerne får gavn af forbedrede vilkår og mindsket energifattigdom. Storbritanniens og Skotlands regeringer har f.eks. forbudt udlejere at udleje boliger med dårlig energimæssig ydeevne (GOV UK 2025).

Danmark skal etablere sikkerhedsforanstaltninger for at forhindre misbrug af undtagelser baseret på "økonomisk hårdhed" for udlejningsejendomme, hvor lejerne bor under ringe forhold. Alle begrundelser for undtagelser skal være offentligt tilgængelige for at forhindre uforholdsmæssige undtagelser, der underminerer renovering målene. Eventuelle indrømmede undtagelser skal rapporteres gennemsigtigt og kompenseres med tilsvarende forbedringer af energimæssig ydeevne andre steder i ejerens bygningsportefølje (Efficient Buildings Europe 2025, s. 37).

Overkommelige energimærker (EPC'er) og renoveringspas

(EPBD artikel 19§4, 12§2: Overkommelighed af EPC'er og renoveringspas)

Formål: Sikrer, at EPC'er og renovering pas er reelt overkommelige for lavindkomst husstande.

Anbefalinger: Danmark skal sikre, at renovering pas er overkommelige – særligt for sårbare husstande – gennem målrettede, behovsbestemte tilskud, skatteincitamer eller gratis udstedelse. Dette kan opnås ved at koble renovering pas til eksisterende EPC-ordninger for at reducere omkostningerne, anvende digitale værktøjer til at strømline vurderingsprocesserne og opnå stordriftsfordele gennem distrikts-niveau-programmer.

Renovering Pas bør kræves inden for 6 måneder efter en bygnings køb, hvor køberen bærer omkostningen.

Danmark bør kræve EPC'er ved salg eller udlejning af ejendomme og stille dem til skue i udlejningsannoncer og i beboelsesejendomme. EPC'er for dårligt præsterende bygninger (D eller derunder) bør kun være gyldige i fem år for at tilskynde til forbedringer. Sørg for, at certificerede personer er tilstrækkeligt uddannede og retligt ansvarlige for unøjagtige vurderinger for at opretholde kvalitet og tillid (Efficient Buildings Europe 2025, s. 26). Danmark bør skabe konkrete økonomiske incitamer til kompetenceudvikling, f.eks. ved at yde tilskud til eksisterende bygningsarbejdere, så de kan omskoles til energirådgivere, renovering rådgivere og installatører af vedvarende energianlæg, efter vellykkede modeller som Irlands 500 €-tilskud til uddannelse af varmepumpeinstallatører (Government of Ireland, 2024).

Bring den sociale klimafond i overensstemmelse med EPBD-målene

(Relevant for EPBD-gennemførelse inden for den bredere finansiering af EU's grønne pagt)

Formål: Fortalervirksomhed for en strategisk tilpasning af den sociale klimafond (Social Climate Fund, SCF) til EPBD-målene.

Anbefalinger: Sikrer, at SCF-midler kanaliseres til renoveringsbaserede løsninger for sårbare husstande frem for generel indkomststøtte, så den langsigtede effekt på energifattigdom maksimeres. Danmark skal udtrykkeligt koble SCF-tildelingen til støtte for overholdelse af MEPS for lavindkomst husstande, der bor i de dårligst præsterende beboelsesejendomme (Efficient Buildings Europe 2025, s. 42). Dette sikrer, at indtægterne fra CO₂-prissætning direkte finansierer gennemgribende renoveringer, der opnår langsigtede energibesparelser, frem for midlertidig regningsstøtte.

Sikr indeklima og termisk komfort

(EPBD artikel 1, 5, 7, 8, 13 (§4-5) og bilag I)

Formål: Forebygg utilsigtede negative sundhedskonsekvenser og skab sunde miljøer for beboerne.

Anbefalinger: Indfør klare bestemmelser inden for de nye energieffektivitet standarder om opretholdelse eller forbedring af indeklima, termisk komfort og ventilation. Retten til en passende bolig omfatter retten til en sund bolig. Danmark skal kræve måleudstyr til indeklima i ikke-beboelsesbygninger og i renoverede beboelsesejendomme. Alle renovering pas skal vise sundheds- og komfort forbedringer i hvert trin. Offentlige oplysningskampagner bør fremhæve, at bedre boliger betyder bedre sundhed, da sundhedseffekter ofte er usynlige i energimålinger, men afgørende for menneskers trivsel (Efficient Buildings Europe 2025, s. 77).

Forhindr husstande i at sidde fast med fossilt brændselsopvarmning

(EPBD artikel 11, 13, 17, bilag II)

Formål: Forhindr husstande i at sidde fast i boliger med dyre, forurenende varmesystemer.

Anbefalinger: Gas- og oliefyringsanlæg skaber CO₂-udledninger, er udsat for volatile priser og kan skade sundheden gennem tilknyttede indendørs luftlækager. De skal derfor udfases af miljø- og sundhedsmæssige hensyn (Efficient Buildings Europe 2025, s. 71).

Danmarks nuværende politik forbyder allerede tilskud til nye fossile eller hybride opvarmningssystemer. Udfordringen er nu at fremskynde fjernelsen af eksisterende systemer, som fastholder familier i dyre, usunde boliger og vil kræve omkostningsfuld udskiftning. Danmark skal udvide og fuldt ud finansiere de programmer, der betaler boligejere for at fjerne deres fossile anlæg, såsom Varmepumpe Puljen og Afkobling Ordningen. Alle renoveringsplaner skal indeholde en vej til ren opvarmning inden 2040, og bygningsforbedringer skal koordineres med ændringer af varmesystemet, så systemerne dimensioneres korrekt og er omkostningseffektive.

2. BESKYT ARBEJDSTAGERRETTIGHEDER I GRØN BYGGERI

Danmark har forpligtet sig til at overholde de arbejdstagerrettigheder, der er beskrevet i ICESCR og i ILO's kernekonventioner. I forbindelse med EPBD-gennemførelsen omfatter dette håndhævelse af rimelige lønninger og arbejdsvilkår, styrkelse af beskyttelsen af sårbare arbejdere og migrantarbejdere, begrænsning af underentreprise kæder, udvidet adgang til uddannelse samt styrkelse af arbejdstilsyn og håndhævelse mekanismer.

Rimelige arbejdsvilkår

(EPBD artikel 17§12: Udvikling af arbejdsstyrken; Generelle rammebetingelser for renoveringsbølgen, ud over EPBD's anvendelsesområde)

Formål: En retfærdig omstilling kræver sikre jobs af høj kvalitet for alle. Indfør og håndhæve bindende, retlige standarder, der garanterer rimelige lønninger, sikre arbejdsvilkår og streng overholdelse af eksisterende danske kollektive overenskomster for alle arbejdere i grønne byggeri- og renoveringsprojekter.

Anbefalinger: Byggesektoren oplever betydelig arbejdskraftmangel. Rekruttering er fortsat udfordrende på grund af langvarige mangler i arbejdsvilkår, herunder høj grad af uformelt arbejde, farlige forhold og løn tyveri – særligt for migrantarbejdere og dem i lange underentreprise kæder (IHRB 2024, FELM 2023). At adressere disse langvarige problemer, ofte i tæt samarbejde med fagforeninger, er afgørende for at øge sektorens attraktivitet og sikre tilstrækkeligt med kvalificerede arbejdere til at levere på EPBD's mål (Mella/Werna 2026). Ordninger, der øger udbuddet af arbejdere, f.eks. den græske ordning, der giver flygtninge og asylansøgere adgang til arbejdsmarkedet, bør også overvejes (IOM 2023).

Kompetenceudvikling og uddannelse

(EPBD artikel 17§12: Færdigheder og uddannelse; artikel 2 og bilag II: NBRP'er)

Formål: Sigt mod en betydelig stigning i certificeringer af grønne kompetencer inden 2030. Iværksæt omfattende initiativer for efter- og videreuddannelse programmer, der udruster arbejdsstyrken med de nødvendige grønne kompetencer.

Anbefalinger: Kompetencer er afgørende for at sikre rengøringskvaliteten, og Kommissionens vejledning fremhæver, at finansielle foranstaltninger bør kræve, at renoveringer udføres af kvalificerede eller certificerede installatører (Europa-Kommissionen 2025). Danmark skal etablere foranstaltninger og finansiering (inkl. tilskud) til at fremme uddannelse og efteruddannelse (inkl. inden for arbejdsmiljø) med særligt fokus på SMV'er, mikrovirksomheder og underrepræsenterede eller marginaliserede grupper (unge, kvinder og migranter) for at fremme anstændige og stabile beskæftigelsesmuligheder. Kommissionen opfordrer til at udnytte BUILD UP Skills-initiativet, der har støttet over 100 projekter siden 2011 og udviklet nationale kompetencestrategier i 15 medlemsstater.

NBRP'erne er en afgørende mulighed for at identificere nye teknologier og støtte industrien i at opskalere innovative processer, og uddannelsesprogrammer skal skabe klare karriereveje fra usikkert arbejde til stabil beskæftigelse.

Da 94 % af Europas byggesektor udgøres af mikrovirksomheder, bør Danmark afsætte en del af sin renoverings finansiering til at hjælpe SMV'er og selvstændige entreprenører med adgang til uddannelse, certificering og offentlige udbudsmuligheder. Forenklede prækvalifikation procedurer bør etableres, og der bør garanteres midler til små entreprenører, der deltager i gennemgribende renovering programmer. Dette opbygger indenlandsk kapacitet, støtter anstændigt arbejde og forhindrer markedskoncentration i store virksomheder.

Beskyt sårbare arbejdere

(Menneskerettigheder og arbejdsret, afgørende for en retfærdig gennemførelse af EPBD)

Formål: Reducerer længden af underentreprisen kæder. Indfør eksplicite retlige beskyttelsesforanstaltninger for migrantarbejdere og dem dybt nede i underentreprisekæder, da disse grupper ofte er mere udsatte for udnyttelse.

Anbefalinger: Byggesektorens lange og komplekse underentrepriseforhold forværrer risikoen for krænkelse af arbejdstagerrettigheder (ELA 2024, ELA 2023, EU Commission 2024). Danmark bør begrænse underentrepriser til ét eller to led og forbyde vikarbureauer, som det er gjort i Oslo (C40, 2025), samt forbyde arbejdsformidlere. Det europæiske forbund for bygnings- og træarbejdere (EFBWW) har længe arbejdet for disse ændringer, og Europa-Parlamentet opfordrer nu i sit udkast til betænkning – der skal vedtages i februar 2026 – til en begrænsning af underentreprisekæder og regulering af arbejdsformidlere (Europa-Parlamentet 2025).

Danmark bør desuden styrke håndhævelsen mekanismerne (inspektioner, solidarisk hæftelse i hele kæden), skabe tilgængelige klagemuligheder og sikre meningsfulde sanktioner med tilhørende retsmidler.

3. UDNYT FINANSIERINGSMEKANISMER

Effektiv adgang til overkommelig finansiering er afgørende for at muliggøre overholdelse af EPBD og for at sikre, at renoverings forpligtelserne ikke uforholdsmæssigt belaster lavindkomst husstande eller små bygningsejere. Anbefalingerne omfatter derfor en kombination af tilskud, gunstige lån, garantier og pay-as-you-save-ordninger, forenkling af administrative procedurer gennem one-stop shops og prioritering af finansiel støtte til gennemgribende renoveringer, der leverer de største energi- og sociale fordele.

Muliggør innovative finansieringsværktøjer

(EPBD artikel 17§7, §9, §11)

Formål: Implementer hele paletten af finansieringsinstrumenter anbefalet af Europa-Kommissionen for at håndtere barrierer for renovering.

Anbefalinger: Danmark bør udvide den grønne renoverings finansiering ved at tilbyde gunstige lånevilkår for energirenoveringer, muliggøre pay-as-you-save-ordninger, hvor omkostninger indhentes gennem energibesparelser, yde skatteincitamenter for renoveringsmaterialer og arbejde samt oprette garantifonde til støtte for husstande, der ikke kan opnå traditionelle banklån. Disse finansieringsinstrumenter bør kombineres og gøres tilgængelige gennem one-stop shops for at adressere forskellige økonomiske barrierer. Danmark bør skabe betingelser, der tilskynder banker til gradvist at forbedre den energimæssige ydeevne af bygninger i deres realkredit porteføljer (Efficient Buildings Europe 2025, s. 86), f.eks. ved at bruge offentlige midler eller garantier til at gøre renoveringsudlån kommercielt attraktivt. Bankernes eksisterende kommunikationskanaler med kunderne giver en direkte vej til at fremme renoverings finansiering. Hvis offentlig finansiering – national eller europæisk – kan reducere risikoen og forbedre forretningsgrundlaget for renoveringslån, vil bankerne sandsynligvis reagere positivt, da dette er i overensstemmelse med deres kommercielle incitamenter. Denne tilgang beskytter boligejere mod realkredit stress forårsaget af høje energiregninger og opbygger samtidig et bæredygtigt marked for renoverings finansiering.

Mens tilskud fortsat er vigtige for de mest sårbare husstande, bør Danmark prioritere garantier og likviditets mekanismer på forhånd som mere effektive anvendelser af offentlig kapital. Modeller som Den Sociale Investeringsfond, der bruger offentlig kapital til at yde finansiering på forhånd, udgør en lovende tilgang til at bygge bro over overkommelig kløften uden at øge gældsbyrden for lavindkomst husstande. Statsgarantier kan også reducere risikoen for banker og sænke omkostningerne ved renovering udlån. Danmark bør desuden vurdere, om eksisterende finansielle stabilitet buffere (såsom kritisk leje- og systemiske bufferkrav) skaber utilsigtede barrierer for renovering udlån, og undersøge regulatoriske justeringer, der kunne frigøre bank udlånskapacitet til grønne renoveringer uden at gå på kompromis med den samlede finansielle stabilitet. Der skal dog udvises omhu for at sikre, at disse mekanismer ikke uforholdsmæssigt øger gældsbyrden for husstande, der allerede er økonomisk pressede.

Fjern administrative barrierer

(EPBD artikel 17§2, §8)

Formål: Forenkl og strømlinje administrative procedurer, så renovering gøres tilgængelig for alle.

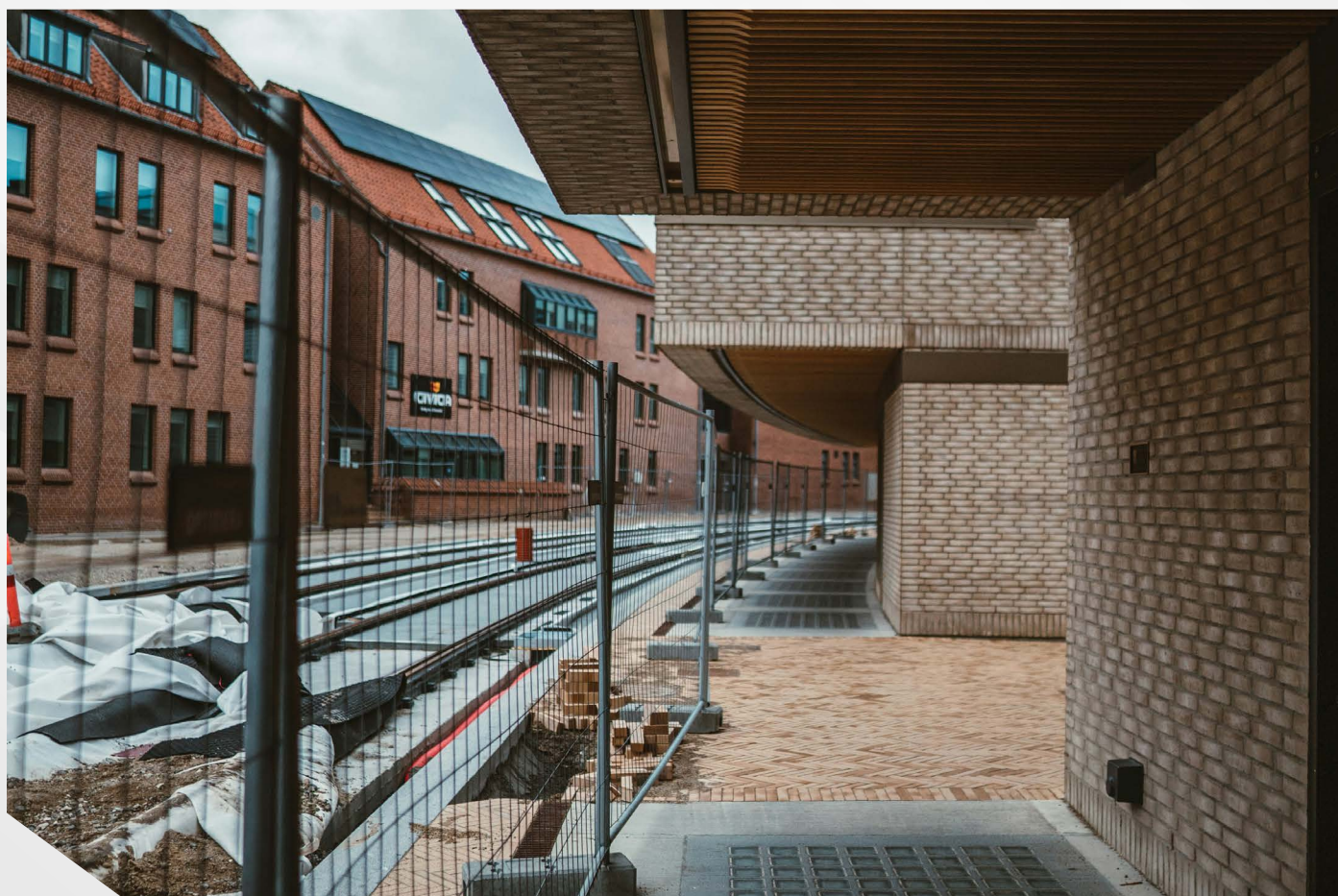
Recommendations: Danmark bør etablere en samlet digital platform for alle ansøgninger om renoveringsfinansiering med udgangspunkt i eksisterende systemer som borger.dk, hvor husstande kan søge alle renoveringsstøtteordninger gennem én ansøgning. For dem uden digital adgang bør der være personlig hjælp tilgængelig via lokale Borgerservicecentre. Dette bygger videre på Danmarks stærke digitale infrastruktur og sikrer samtidig, at ingen udelukkes fra adgang til støtte.

Støt gennemgribende renoveringer

(EPBD artikel 17§16)

Formål: Yd større støtte til gennemgribende renoveringer, der opnår betydelige energibesparelser.

Anbefalinger: Danmark bør sikre, at gennemgribende renoveringer, der opnår standarden for nul emissionsbygninger (eller 60 % reduktion af primær energi, hvor ZEB ikke er muligt), modtager prioriteret støtte gennem højere finansieringssatser, forenklede procedurer og dedikeret teknisk bistand. Støtteniveauerne bør stige i takt med de opnåede forbedringer af den energimæssige ydeevne, efter vellykkede modeller fra andre EU-lande som Frankrigs MaPrimeRénov, Tysklands Bundesförderung og Wiens Wohnfonds Wien (Europa-Kommissionen 2025, s. 18-19).

4. INCLUSION AND GOVERNANCE

Inkluderende governance er afgørende for at sikre, at EPBD gennemføres og implementeres på en socialt retfærdig og effektiv måde. Dette omfatter meningsfuld deltagelse, etablering af inkluderende og tilgængelige one-stop shops, retfærdig udformning af sanktioner samt værn mod fordrivelse.

Inkluderende governance og civilsamfund deltagelse

(EPBD artikel 2 og bilag II: Retfærdighed og deltagelse)

Formål: Sikr, at civilsamfundsorganisationer former gennemførelsen af EPBD og udrulningen af renoverings bølgen gennem inkluderende governance-mekanismer.

Anbefalinger: Lejere og arbejdstagere skal være i centrum for EPBD-gennemførelse processen. Dette kræver inddragelse af civilsamfundsorganisationer, lejerforeninger, beboer bevægelser, lavindkomstgrupper, fagforeninger og arbejdstagere i gennemførelses processen og i udarbejdelsen af tilhørende politikker og regulering, med mulighed for offentlig debat og offentlig feedback.

Danmark skal udvikle og løbende revidere den nationale bygningsrenovering plan sammen med disse civilsamfundsorganisationer – særligt arbejdstager- og lejerforeninger – som bør indgå i et uafhængigt rådgivende organ, der overvåger social retfærdighed og sikrer overholdelse af menneskerettighedsstandarder.

Etabler inkluderende one-stop shops

(EPBD artikel 18: One-stop shops)

Formål: EPBD pålægger oprettelse af one-stop shops, der giver husstande koordineret, end-to-end-støtte til bygningsrenovering. Danmark skal sikre, at de nationale bygningsrenovering planer indeholder foranstaltninger, der sikrer, at disse er reelt inkluderende og aktivt støtter sårbare og energifattige husstande.

Anbefalinger: Med afsæt i BetterHome-initiativet skal Danmark etablere fysiske one-stop shops, der sikrer meningsfuld støtte til alle borgere, herunder dem med begrænsede digitale færdigheder. Disse faciliteter skal tilbyde integrerede tjenester: uafhængig teknisk rådgivning, økonomisk vejledning og ansøgning støtte, juridisk og lejeretlig rådgivning (særligt for lejere), forbindelser til kvalificerede entreprenører, kvalitetskontrol efter renovering og tvistbilæggelse. Medarbejdere skal uddannes til at støtte sårbare grupper og tilbyde tolkning til ikke-dansktalende, og one-stop shops skal støtte fælles beslutningstagning i etageejendomme (Efficient Buildings Europe 2025, s. 91-95).

Danmark bør indføre de anbefalede kriterier for tæthed af one-stop shops og overveje at overstige dem (særligt anbefalingen om 1 pr. 80.000 indbyggere) i udsatte områder. Som krævet af direktivet skal alle ejere af bygninger med EPC'er under C modtage invitationer til disse one-stop shops. Disse invitationer bør også udstrækkes til lejere, som ofte står over for yderligere barrierer. Opsøgende indsats sikrer, at de får kendskab til tilgængelig støtte, får adgang til den og kan bidrage til at overbevise udlejere om at igangsætte renoveringsarbejder. One-stop shops kan også tilbyde mægling mellem lejere og udlejere.

Sikrer retfærdighed i sanktioner

(EPBD artikel 9§7)

Formål: Sikrer retfærdighed i udformningen af sanktioner for manglende overholdelse af renoverings krav under MEPS.

Anbefalinger: Tag udtrykkeligt højde for den økonomiske situation hos boligejere med lav indkomst ved fastsættelse af sanktioner, herunder deres evne til at betale for EPC'er og rådgivningstjenester, der er nødvendige for at forstå kravene.

Beskyt mod skadevirkninger af finansialisering

(EPBD artikel 17: Rammer for finansiel støtte)

Formål: Sikrer, at grøn finansiering tjener overkommelige boliger og sårbare husstande.

Anbefalinger: Kræv gennemsigtighed i, hvordan grønne obligationer og bæredygtighedslån anvendes, med obligatorisk rapportering om effekter på overkommelighed og resultater for lejere. Banker, der modtager offentlig støtte, skal forpligte sig til at udlåne minimumsbeløb til almene boliger og boligejere med lav indkomst. Aftaler om grøn finansiering skal forbyde "renoviction"-praksis og kræve, at renoverings fordele deles med lejere og ikke kun ejendomsjere. Da forskning viser, at 75 % af ejendomsselskaberne ignorerer overkommelighed i deres bæredygtighedsrapporter (WBA 2024), bør Danmark kræve, at al ESG-rapportering i ejendomssektoren indeholder målinger af overkommelighed og lærertrivsel.

5. OVERVÅGNING, HÅNDHÆVELSE OG ADGANGS

Robust overvågning og håndhævelse er nødvendig for at sikre, at sociale sikkerhedsforanstaltninger, der er forankret i EPBD-gennemførelsen, er effektive i praksis. Anbefalingerne omfatter systematisk overvågning af sociale konsekvenser og energifattigdom, tilgængelige håndhævelses- og klagemekanismer for lejere og arbejdere samt målrettet kommunikation og opsøgende indsats, så alle husstande kan forstå og få adgang til renoverings krav og støtte.

Mål og rapporter om social effekt og energifattigdom

(EPBD artikel 9§4, bilag II: Overvågning af sociale konsekvenser; EPBD artikel 2, bilag II: Retfærdighedshensyn i NBRP'er, håndtering af energifattigdom)

Formål: De nationale bygningsrenovering planer skal indeholde robuste metoder og rapportering om social effekt.

Anbefalinger: Udvikl klare metoder til at følge social effekt, som bør rapporteres i NBRP'en sammen med forbedringer af energieffektivitet.

Rapporteringen bør omfatte opdelte indikatorer, herunder: forbedringer af boligkvalitet (indeklima, termisk komfort); sårbare gruppers adgang til renoveringsstøtte; andel af lejer klager; rapporterede "renovictions"/ fordrivelser; ændringer i huslejens overkommelighed; arbejderes løn; sikkerhedshændelser; og målbar reduktion af energifattigdom.

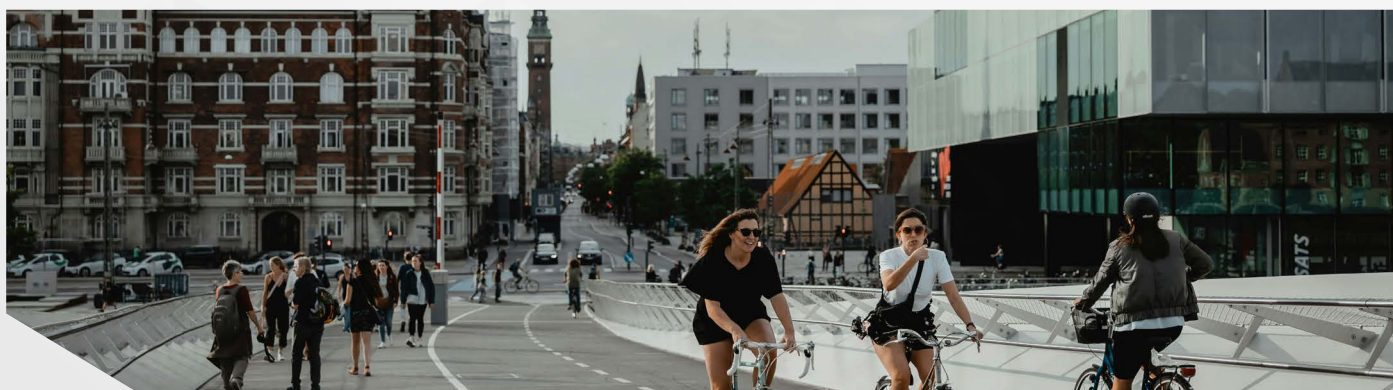
Data skal være offentligt tilgængelige, opdateres årligt og revideres uafhængigt hvert tredje år.

Etabler håndhævelses- og klagemekanismer

(EPBD artikel 17§19 og artikel 28: Sanktioner og håndhævelse)

Formål: Skab tilgængelige håndhævelses mekanismer med reelle retsmidler for berørte lejere og arbejdere.

Anbefalinger: Etablerer et uafhængigt kontor eller en ombudsperson for renoverings tvister med beføjelse til at undersøge klager over uforholdsmæssige huslejestigninger, fordrivelse eller udnyttelse af arbejdere. Stil gratis retshjælp til rådighed for lejere, der udfordrer forsøg på "renoviction". Fastsæt meningsfulde sanktioner for manglende overholdelse af sociale sikkerhedsforanstaltninger, hvor bøder tilføres en fond, der støtter sårbare husstande. Succes med implementeringen afhænger af civilsamfundets inddragelse i overvågning af overholdelse og af, at disse mekanismer er reelt tilgængelige for dem, der har mest brug for dem.

Målrettet kommunikation og opsøgende indsats

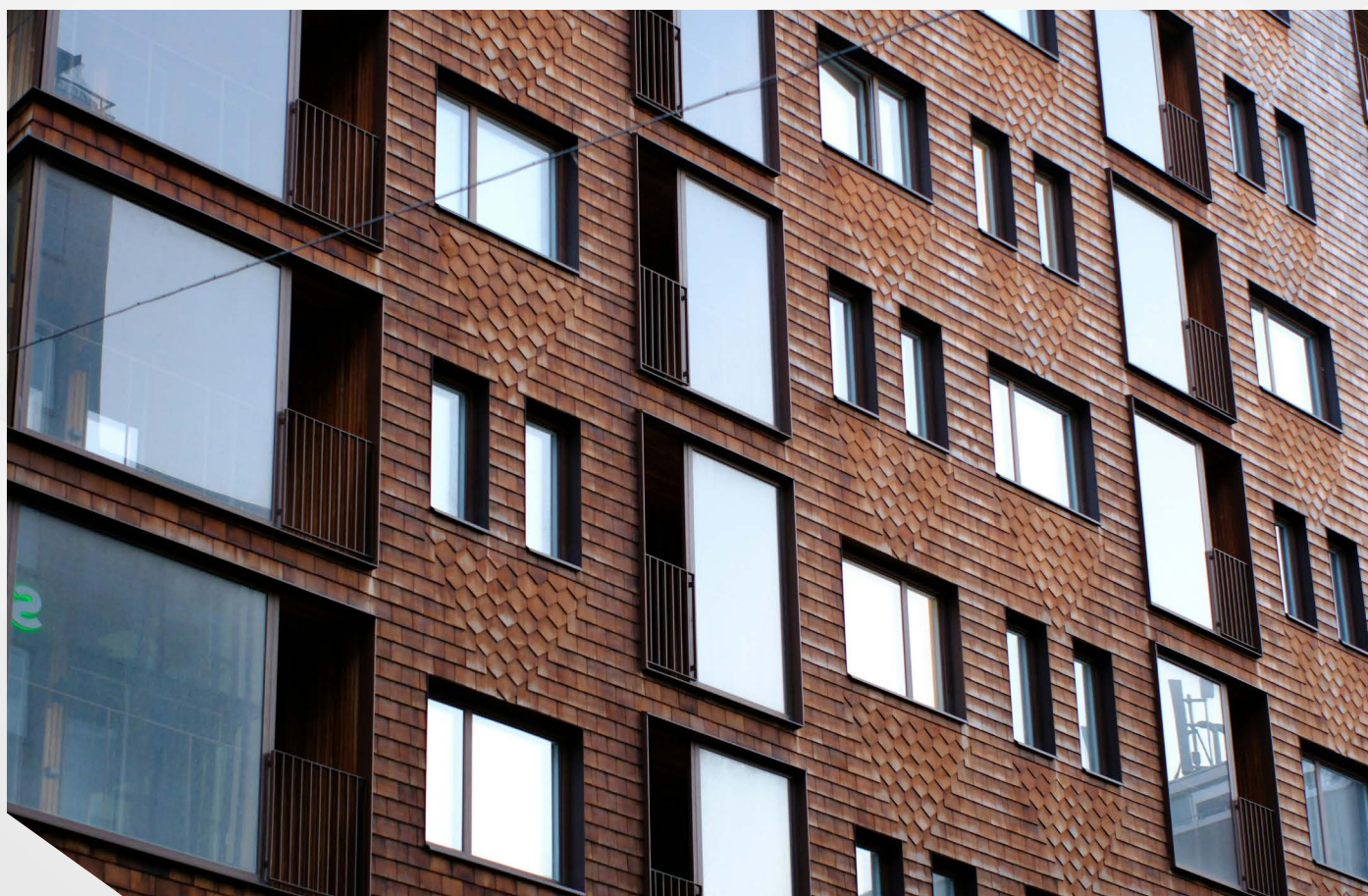
(EPBD bilag II: Retfærdighedshensyn)

Formål: Gør renoverings information og -støtte reelt tilgængelig for alle.

Recommendations: Iværksæt en national oplysningskampagne, der anvender enkle og inkluderende kommunikationsformer og når ud til husstande med lave læsefærdigheder, migrant- og ældrehusstande. Alt materiale skal være tilgængeligt på flere sprog og distribueres via lokalsamfundscentre, almene boligadministrationer, fagforeninger og lejerforeninger samt lokale NGO'er. Dette sikrer, at ingen husstand går glip af støtte på grund af sprog- eller læse barrierer.

KONKLUSION

Danmark har mulighed for at gå forrest som eksempel og demonstrere, at ambitiøs klimaindsats i bygningssektoren kan – og skal – gå hånd i hånd med social retfærdighed for at undgå modreaktioner, mindske risiciene ved gennemførelsen og skabe en stabil, attraktiv og bæredygtig renovering sektor. Ved at forankre disse sikkerhedsforanstaltninger i EPBD-gennemførelsen kan Danmark sikre, at renoverings bølgen leverer sine emissionsreduktioner, beskytter sårbare lokalsamfund, skaber anstændigt arbejde og i sidste ende forbedrer menneskers liv.

Sources

- BPIE (Buildings Performance Institute Europe) (2025). Delivering the EPBD: A guide towards better, affordable and more resilient buildings for all in Europe. Available at: <https://www.bpie.eu/wp-content/uploads/2025/05/BPIEs-Guide-to-EPBD-Implementation-final-version.pdf>
- Castellazzi, L., Bertoldi, P., Economidou, M. (2017). Overcoming the split incentive barrier in the building sectors: unlocking the energy efficiency potential in the rental & multifamily sectors. Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101251>
- Efficient Buildings Europe (2025). 2024 Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) Implementation Guide. Available at: https://efficientbuildings.eu/wp-content/uploads/2025/10/Efficient-Buildings-Europe-Implementation-Guide-2025_online_V3.pdf
- European Citizens' Panel on Energy Efficiency (2024). Recommendations. Available at: https://citizens.ec.europa.eu/document/download/52a3608d-662c-4b0e-b463-684a9dbef302_en?filename=Final%20recommendations%20European%20Citizens%60%20Panel%20on%20Energy%20Efficiency.pdf
- European Commission (2024): Report on the application and implementation of Directive (EU) 2018/957 of the European Parliament and of the Council of 28 June 2018 amending Directive 96/71/EC concerning the posting of workers in the framework of the provision of services. Available at: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/report-directive-posting-workers-published-2024-04-30_en
- European Commission (2025). Commission Notice providing guidance on EPBD implementation (C(2025) 4132). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/6438/oj/eng>
- European Commission (2025). Approval of the content of the draft Commission Notice providing guidance on new or substantially modified provisions of the recast Energy Performance of Buildings Directive (EU) 2024/1275. Financial incentives, skills and market barriers (Article 17) and one-stop shops (Article 18). Available at: https://energy.ec.europa.eu/document/download/40f29e74-65a6-4a5d-ad1f-c20d9ff75f04_en?filename=Financial%20incentives%2C%20skills%20and%20market%20barriers%20%28Article%2017%29%20and%20one-stop%20shops%20%28Article%2018%29%20-%20annex%202.pdf
- European Parliament (2022). Energy Efficiency Directive (recast). Available at: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/ITRE/DV/2022/07-13/EED_FinalCompromiseAmendment_EN.pdf
- European Environment Agency (2025). Greenhouse gas emissions from energy use in buildings in Europe. Available at: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/greenhouse-gas-emissions-from-energy>
- European Labour Authority (2023): Construction sector: Issues in information provision, enforcement of labour mobility law, social security coordination regulations, and cooperation between Member States. Available at: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-09/ELA_construction-sector-report-2023.pdf&ved=2ahUKewibiNbohq6RAXW2SaQEhXX9DdAQFnoECBgQAQ&usq=AOWaw2_0vwq4suxWYk4sV96V6_q
- European Labour Authority (2024) EURES report on labour shortages and surpluses 2023. Available at: <https://www.ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe-2023>
- European Parliament 2025/2133(INI). Addressing subcontracting chains and the role of intermediaries in order to protect workers' rights. Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/EMPL-PR-775631_EN.pdf
- FELM Project (Better Functioning of the European Construction Labour Market) (2023). Third-Country Companies and Workers in the European Construction Sector: A Regulatory, Quantitative, and Qualitative Analysis . Available at: <https://www.efbww.eu/eu-projects/finalised/future-of-the-european-labour-market-in-construction-felm/705-a>
- GOV UK (2025). Domestic private rented property: minimum energy efficiency standard - landlord guidance. Available at: <https://www.gov.uk/guidance/domestic-private-rented-property-minimum-energy-efficiency-standard-landlord-guidance>
- Government of Ireland (2024). Minister O'Donovan launches new Domestic Heat Pump Installation Incentivisation Scheme for Plumbers. Available at: <https://www.gov.ie/en/department-of-further-and-higher-education-research-innovation-and-science/press-releases/minister-odonovan-launches-new-domestic-heat-pump-installation-incentivisation-scheme-for-plumbers/>

- IHRB (2023). Behind the Green Curtain: An Exploration of Social Justice - Pathways for a Just Transition in Copenhagen's Built Environment. Available at: https://ihrb-org.files.svdcdn.com/production/assets/uploads/reports/Behind_the_green_curtain_-_an_exploration_of_social_justice_-_pathways_for_a_just_transition_in_copenhagen.pdf?dm=1726490033
- IHRB (2024). Future Green Construction Jobs: Skills and Decent Working Conditions. Available at: <https://www.ihrb.org/resources/future-green-construction-jobs-skills-and-decent-working-conditions>
- Île de France (2022). Programme Habiter mieux. Available at: <https://www.drihl.ile-de-france.developpement-durable.gouv.fr/programme-habiter-mieux-r22.html?lang=fr>
- ING (2023): PEB and rent indexation: this is the current situation. Available at: <https://www.ing.be/en/business/sustainable-business/peb-rent-indexation>
- IOM (20 December 2023). IOM and UNHCR welcome new amendment facilitating access to labour for migrants and asylum-seekers. Available at: <https://greece.iom.int/news/iom-and-unhcr-welcome-new-amendment-facilitating-access-labour-migrants-and-asylum-seekers>
- IUT (2022). The International Union of Tenants (IUT) calls for moratoria on evictions, energy price caps and long-term climate allowances for low- and middle income households. Available at: <https://www.iut.nu/wp-content/uploads/2022/09/IUT-press-release-ITD-2022.pdf>
- IUT (2025). Housing Cost Neutrality in Energy Efficiency and Equal Access to Energy-Efficient Housing. Available at: <https://www.iut.nu/wp-content/uploads/2025/04/9-10-Housing-Cost-Neutrality-in-Energy-Efficiency-and-Equal-Access-to-Energy-FINAL-2025.01.28.pdf>
- Housing Rights Watch (2024). The EU and its Member States Must Respect and Promote the Right to Adequate Housing in Europe. Available at: <https://housingrightswatch.org/sites/default/files/The%20EU%20and%20its%20Member%20States%20must%20respect%20and%20promote%20the%20right%20to%20adequate%20housing%20in%20Europe%20Final.pdf>
- Mella, Andrès, Edmundo Werna (2026): The green transformation of the building and the construction sector: Strategies for trade unions and workers' representatives.
- OECD (2023). Affordable Housing Database. Statistics on housing costs and rental market composition across OECD countries. Available at: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/oecd-affordable-housing-database.html>
- SHAPE (2024). Split Incentives in the Rental Sector. Available at: shape-affordablehousing.eu
- WBA (31 October 2024). Urban Benchmark. Available at: <https://www.worldbenchmarkingalliance.org/publication/urban/>

Institute for Human Rights
and Business

Henvisning: *Beskyttelse af rettigheder ved gennemførelsen af EU's direktiv om bygningers energimæssige ydeevne: En vejledning til den danske regering.*
Tilgængelig på <https://www.ihrb.org>

Ophavspersoner: Andreia Fidalgo, Programme Manager, Built Environment, IHRB and Giulio Ferrini, Head of Built Environment, IHRB

Publikationsdesign: Deborah Sagoe, IHRB

Ophavsret: © Alle rettigheder forbeholdes. IHRB tillader fri gengivelse af uddrag fra sine publikationer, forudsat at der gives behørig kildeangivelse. Anmodninger om tilladelse til at gengive eller oversætte vores publikationer skal rettes til comms@ihrb.org

Billeder i publikationen: Unsplash

Making respect for human rights
part of everyday business

